

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Viktora Maudra „*Sport a sociální síť na vesnici*“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2020, 43 s.

Viktor Maudr si ve své bakalářské práci vytkl za cíl porozumět tomu „[j]akou roli hraje sport ve vesnici a jak ovlivňuje její sociální síť?“ (s. 13). Svou práci zakládá na etnografickém výzkumu jihoslovenské vesnice, již s ohledem na zastoupení maďarsky hovořícího obyvatelstva nazývá jako Némkocmaban. Práce je rozdělena do sedmi kapitol, které víceméně pokrývají standardní strukturu empirické práce.

Druhá kapitola (s. 5-12), jež následuje po spíše osobně laděném úvodu (s. 4-5), v němž autor kombinuje vlastní zkušenost s empirickými daty, je věnovaná teoretickému ukotvení. Ačkoliv se může tato kapitola na první pohled jevit jako málo sourodá koláž, autor si v ní systematicky připravuje konceptuální rámce, s nimiž následně pracuje v rámci analýzy empirických dat. Vedle definic sportu (Blanchard) a vesnice (Hudečková; Hudečková a Lošťák) zde pojednává otázky socializace ve vztahu ke sportu (Coackley) a koncepty vesnických sítí známostí (Kandert) a skupin (McFeat). Závěr této kapitoly věnuje významu konzumace alkoholu v utváření sociálních vztahů (Satterlee a Hunt; Gusfield; Hall) a představuje emický koncept „slovenské házené“. Ačkoliv alkohol a jeho konzumace se ve výzkumu ukázala jako zcela zásadní faktor a jeho sociálněvědní konceptualizace je tedy zcela na místě, bylo by patrně vhodnější jeho teoretické ukotvení zasadit až do empirické části, kde by působilo méně „překvapujícím“ dojmem. Zároveň je otázkou, zda bylo pro práci nezbytné zařadit do teorie i pojednání o vzájemném vztahu města a vesnice (s. 8-9).

Metodologii vlastního výzkumu jsou věnována třetí a čtvrtá kapitola (Výzkumná otázka; Metodologie a reflexe výzkumu), ačkoliv toto rozdělení je poněkud nadbytečné. Obzvláště vezmeme-li v úvahu, že 3. kapitolu tvoří jediný odstavec, v němž autor pouze deklaruje znění výzkumné otázky. Data, jež autor analyzuje v empirické části, pochází z etnografického výzkumu realizovaného s využitím tzv. Spradleyho trychtýře, který autora směřoval celkem ke třem výzkumným pobytům. První z nich proběhl v rámci kurzu Terénní antropologické praxe, druhý autor prováděl již individuálně. Třetí výzkumný pobyt autorovi zhatila koronavirová epidemie, a proto se uchýlil k telefonickým interview a rozhovorům vedeným pomocí služby pro okamžité zasílání zpráv s využitím platformy Facebook. Pominu-li některé problematické pasáže, pokrývá metodologie adekvátně nejen popis průběhu výzkumu, ale i jeho reflexi. Za škodu považuji, že se v ní autor držel v podstatě „projektové“ strukturace. I vzhledem k užitému jazyku (viz dále) by této části mnohem více slušela více narativní a tím i „etnografičtější“ forma.

K metodologii mám dvě připomínky. První, významnější, se týká nejasného vymezení výzkumného vzorku. Autor nejprve deklaruje kritéria zařazení do vzorku (s. 19) a zmiňuje tři nejdůležitější informátory (s. 19). Následně předkládá tabulku čtrnácti význačných informátorů, která však neodpovídá tvrzení o konstrukci vzorku z „jednot[ek], u nichž se s největší pravděpodobností sledovaný jev vyskytuje“. A v empirické části se pak objevují další, v tabulce nezminění aktéři. Lze samozřejmě dovodit, že v případě tří nejdůležitějších informátorů měl autor na mysli informátory klíčové, a tabulka informátorů obsahuje pouze ty, s nimiž autor výzkum skutečně prováděl, zatímco v empirické části zmiňuje i ty aktéry, s nimiž v rámci výzkumu neinteragoval, nicméně byli zmiňováni jeho informátory. Toto vše by však autor měl explicitně osvětlit a nenechávat na čtenáři, aby si domýšlel. Zároveň si neodpustím poznámku týkající se nesourodého výběru pseudonymů informátorů a ostatních aktérů. Zatímco pro aktéry volí téměř výhradně maďarská jména, v případě informátorů se jedná o kombinaci jmen maďarských a slovenských, z nichž některá jsou navíc v české hovorové formě (Jarda či Vašek, s. 20). Zcela

mimo zvolená křestní jména se pak nachází Blažek, který není křestním jménem, ale vyskytuje se pouze jako příjmení, ačkoliv je možné, že se mělo jednat o křestní jméno Blažej.

Druhá, spíše podružná, připomínka se týká autorových zmínek o nutnosti ovládnutí místního jazyka a absenci jazykové bariéry: „Samozřejmě při výzkumu na Slovensku pro mě jako pro Čecha v podstatě neexistovala jazyková bariéra. Přesto jsem takový, že i na Slovensku se snažím co nejvíce hovořit právě Slovensky [sic!].“ (s. 14). Ačkoliv jsou čeština a slovenština příbuzné jazyky, tvrzení, že mezi jejich mluvčími neexistuje jazyková bariéra, je hrubé zjednodušení. Existence jazykové bariéry je totiž spíše otázkou míry možného neporozumění než prostou dichotomií. Zároveň nepovažuji za vhodné argumentovat metodologické volby (rozhodnutí užívat v komunikaci určitý jazyk) osobnostními rysy výzkumníka.

Jádro práce představuje empirická část, rozdělená do pěti podkapitol, která prezentuje výsledky autora výzkumu. V první z nich (s. 23-25) autor pojednává, jak je sport v Némkocmabanu nahlížen z emické perspektivy. Ve vztahu k Blanchardově definici ukazuje, jak se definice sportu společně s rostoucím věkem postupně rozmlžuje a stává se více a více inkluzivnější co do aktivit pod sport zařazovaných.

Další podkapitola (s. 25) autor věnuje stručné historii sportu v obci. Nevětším nedostatkem této kapitoly není ani tak její malý rozsah, ale nekonzistence v zařazení jednotlivých sportů. Nejedná se totiž ani o sporty, které autor nemohl sám pozorovat, ale zachytil je ve vyprávění informátorů (protože zde chybí fotbal), ani o sporty, které dále nepojednává detailněji (protože je zde uvedený biliard). Logika zařazení sportů do této kapitoly je tedy nejasná. Přitom bylo možné vyrovnat se s tímto problémem několika způsoby – ať již zařadit stručně všechny sporty, pouze ty, které nepojednává podrobněji v další kapitole či ty, které neměl možnost zachytit ve svém pozorování.

Třetí podkapitola (s. 26-27) pojednává rozdělení obyvatel Némkocmabanu do mužských přátelských skupin, které s odkazem na Kanderta tvoří jeden ze základních kamenů sociální struktury vesnice a jsou založené primárně na vrstevnickém principu. Ačkoliv se zařazení této podkapitoly může jevit jako poněkud zvláštní, jelikož se explicitně netýká sledovaného sportu, je zcela nepostradatelná pro autorovu další argumentaci.

Jádro empirické části a vlastně i celé práce tvoří podkapitola Sport a sociální sítě (s. 27-36), která postupně analyzuje případ čtyř, resp. pěti sportů (fotbalu, stolního tenisu, biliardu, pétanque a posilování), jež autor zachytil ať již v rámci zúčastněného pozorování nebo v paměti svých informátorů. Na těchto pěti případech autor výsostně etnograficky prezentuje hlavní tezi celé práce pojednávající vztah skupin, sociálních sítí, sportu a společné konzumace (alkoholu), podle níž sport dokáže fungovat jako pojivo různých sociálních, resp. kamarádských (vrstevnických) skupin, ale pouze v případě, kdy je možné jeho provozování spojit se společnou konzumací (alkoholu). Tuto kapitolu považuji jednoznačně za nejlepší část celé práce, a autor jí dokládá, že zvládl řemeslo etnografického výzkumu.

V poslední, páté podkapitole (s. 37-38) autor ukazuje na příkladu místního profesionálního fotbalisty, jak obyvatelé Némkocmabanu reflektují sportovní úspěchy svých rodáků, a jak se sportovní úspěch stává v jejich očích zdrojem prestiže. Jeho argumenty by byly ještě přesvědčivější, kdy v této kapitole pojednal i „vzestup a pád“ nadějněho stolního tenisty Ludvíka, který pouze zmiňuje v kapitole věnované stolnímu tenisu. Případně, kdyby otázku prestiže vztáhl i úspěchům v dalších oblastech, např. známé pěvkyně maďarských lidových písní.

V závěru (s. 39-41) autor přehledně shrnuje výsledky svého zkoumání a explicitně odpovídá na formulované výzkumné otázky.

Po formální stránce je na práci znát časová tíseň, v níž ji autor dokončoval. To je nejvíce patrné v obsahu (s. 3), v němž chybí podkapitola 2.2 Vesnice a podkapitola 5.4, která absentuje i v samotném textu práce. Dále je zde název oddílu 2.4.1 psán kapitálkami na rozdíl od všech oddílů

ostatních a v podkapitole 5.1. Sport očima Némkocsmábanu [sic!] je uvedena chybná transkripce pseudonymu, který autor vesnici přiřkl. Práce by jednoznačně potřeboval řádnou editaci, který by ji zbavila pravopisných chyb, překlepů a záměn, z nichž některé jsou významotvorné. Např. v popisku tabulky č. 1 je uveden „sopis vyznačených [sic!] informátorů“ (s. 20), ačkoliv se mělo jedna o informátory význačné. Či úsměvná, ale přesto významná záměna, když autor tvrdí, „že etnografie [sic!] je flexibilní vědní disciplína [sic!]“ (s. 13). Vzhledem k tomu, že se v práci hlásí k (sociokulturní) antropologii, buď zaměnil etnografii za antropologii, nebo, vzhledem k tomu, že zde píše o metodě výzkumu, zaměnil vědní disciplínu za výzkumnou metodu.

Ačkoliv práce není bez nedostatků, vlastní teze, kterou v práci předkládá a argumentuje na pěti prezentovaných případech, je nanejvýš podnětná, což není u bakalářských prací vůbec běžné. To dle mého názoru více než vyvažuje nedostatky, které práce vykazuje ať již po stránce formální, tak i obsahové, a proto se domnívám, že práce splňuje požadavky kladené na absolventskou práci bakalářské úrovně. Na tomto základě ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze 18. 9. 2020

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.